

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาเปรียบเทียบ (comparative descriptive research) เพื่อศึกษาความต้องการในภาวะสูญเสียและเศร้าโศกของสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตายด้วยโรคเฉียบพลันและโรคเรื้อรัง พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบความต้องการในภาวะสูญเสียและเศร้าโศกของสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตายด้วยโรคเฉียบพลันและโรคเรื้อรัง

ลักษณะของประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้เป็นสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตายด้วยโรคเฉียบพลันและโรคเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยหนักอายุรกรรม 1, 2 และ 3 หอผู้ป่วยหนักกึ่งวิกฤตอายุรกรรมชาย หอผู้ป่วยหนักกึ่งวิกฤตอายุรกรรมหญิง หอผู้ป่วยหนักศัลยกรรม หอผู้ป่วยหนักศัลยกรรมประสาท หอผู้ป่วยหนักโรคหัวใจและหลอดเลือด และหอผู้ป่วยหนักศัลยกรรมหัวใจทรวงอกและหลอดเลือด โรงพยาบาลมหาสารคาม เชียงใหม่ โดยเป็นสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตายด้วยโรคเฉียบพลันจำนวน 53 คน โรคเรื้อรังจำนวน 50 คน ที่เข้ารับการรักษาในระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2543 และใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตรงตามวัตถุประสงค์การศึกษา โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

1. อายุ 18 ปีขึ้นไป
2. เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดโดยเป็นบิดา มารดา พี่น้อง บุตร หรือมีความสัมพันธ์ทางกฎหมาย คือ คู่สมรส หรือเป็นเครือญาติของผู้ป่วยภาวะใกล้ตาย ที่มีความผูกพันใกล้ชิดและมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วย เมื่อเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลมหาสารคาม เชียงใหม่
3. เป็นสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยที่มีคะแนนการรับรู้ความรุนแรงเกี่ยวกับอาการของผู้ป่วย ตั้งแต่ 10 คะแนน หรือร้อยละ 50 ขึ้นไป
4. ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยภาวะใกล้ตาย ได้แก่ อายุ และลักษณะของผู้ป่วย
2. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตาย ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา บทบาทความสัมพันธ์กับผู้ป่วย ความเพียงพอของรายได้ และประสบการณ์การสูญเสียบุคคลใกล้ชิดจากการตาย
3. แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับอาการของผู้ป่วย ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ใช้สำหรับคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการรับรู้จำนวน 5 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับผู้ป่วยภาวะใกล้ตาย แต่ละข้อคำถามจะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดคะแนน ดังนี้

3.1 ความรุนแรงของอาการของผู้ป่วยจนอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต

การรับรู้	คะแนน
ไม่เป็นอันตรายเลย	0
เป็นอันตรายน้อยมาก	1
เป็นอันตรายน้อย	2
เป็นอันตรายมาก	3
เป็นอันตรายมากที่สุด	4

3.2 ความหวังที่ผู้ป่วยจะหายจากโรค

การรับรู้	คะแนน
มีความหวังมากที่สุด	0
มีความหวังมาก	1
มีความหวังน้อย	2
มีความหวังน้อยมาก	3
ไม่มีความหวังเลย	4

3.3 โอกาสรอดชีวิตของผู้ป่วยจากการเจ็บป่วยครั้งนี้

การรับรู้	คะแนน
มีโอกาสมากที่สุด	0
มีโอกาสมาก	1

การรับรู้	คะแนน
มีโอกาสน้อย	2
มีโอกาสน้อยมาก	3
ไม่มีโอกาสเลย	4

3.4 การอยู่ในระยะสุดท้ายของผู้ป่วย

การรับรู้	คะแนน
ไม่ได้อยู่ในระยะสุดท้าย	0
คิดว่าไม่น่าอยู่ในระยะสุดท้าย	1
ไม่แน่ใจว่าอยู่ในระยะสุดท้ายหรือไม่	2
คิดว่าค่อนข้างอยู่ในระยะสุดท้าย	3
อยู่ในระยะสุดท้ายแน่นอน	4

3.5 โอกาสสูญเสียผู้ป่วย

การรับรู้	คะแนน
ไม่มีโอกาสเลย	0
มีโอกาสน้อยมาก	1
มีโอกาสน้อย	2
มีโอกาสมาก	3
มีโอกาสมากที่สุด	4

การแปลผลคะแนน

ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ตามแบบวัดมีค่า 0-20 คะแนน คะแนนยิ่งสูง หมายถึง มีการรับรู้ ความรุนแรงของอาการป่วย และผู้ป่วยเข้าใจภาวะใกล้ตายมาก

4.แบบสอบถามความต้องการในภาวะสูญเสียและเศร้าโศกของสมาชิกผู้ป่วยภาวะใกล้ตาย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ ในภาวะสูญเสียและเศร้าโศกของสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตาย จำนวน 46 ข้อ และ คำถามปลายเปิด 1 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยความต้องการ 5 ด้าน ตามผลการศึกษาของ ดราคูฟ และบรู (Dracup & Brou, 1978) คือ

- 1) ด้านความต้องการบรรเทาความวิตกกังวล จำนวน 9 ข้อ (ข้อ 1-9)
- 2) ด้านความต้องการข้อมูลข่าวสาร จำนวน 14 ข้อ (ข้อ 10-23)
- 3) ด้านความต้องการอยู่กับผู้ป่วย จำนวน 6 ข้อ (ข้อ 24-29)
- 4) ด้านความต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้ป่วย จำนวน 5 ข้อ (ข้อ 30-34)

5) ด้านความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ จำนวน 12 ข้อ
(ข้อ 35-46)

แต่ละข้อคำถามจะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ต้องการน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความต้องการน้อยที่สุด	คะแนนเท่ากับ	1
		หรือไม่ตรงกับความต้องการเลย		
ต้องการน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความต้องการน้อย	คะแนนเท่ากับ	2
ต้องการมาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความต้องการมาก	คะแนนเท่ากับ	3
ต้องการมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความต้องการมากที่สุด	คะแนนเท่ากับ	4

การแปลผลคะแนน

แบบสอบถามความต้องการในแต่ละด้านมีจำนวนข้อคำถามไม่เท่ากัน การแปลผลคะแนนความต้องการพิจารณาจากคะแนนรวมที่ได้จากข้อคำถามในแต่ละด้าน เพื่อให้สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ จึงมีการแปลงคะแนนในแต่ละด้านให้เป็นคะแนนเต็ม 100 และนำเสนอในรูปร้อยละ

ส่วนสุดท้ายของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิด 1 ข้อ เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยได้เขียนเกี่ยวกับความต้องการอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วในแบบสอบถาม

การควบคุมคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความต้องการในภาวะสูญเสียและเศร้าโศกของสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตายที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาล ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการดูแลผู้ป่วยและสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตาย 2 ท่าน อาจารย์ด้านการพยาบาลจิตเวช 1 ท่าน อาจารย์ด้านจิตวิทยา 1 ท่าน และพยาบาลประจำการหัวหน้าหอผู้ป่วยหนักศัลยกรรมผู้มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยและสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตาย 1 ท่าน ช่วยให้ข้อเสนอแนะแก้ไข จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาอยู่ในช่วง 0.91-1

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความต้องการในภาวะสูญเสียและเศร้าโศกของสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตายไปทดลองใช้กับสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตายที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลนครพิงค์เชียงใหม่ จำนวน 15 คน นำผลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลที่หอผู้ป่วยหนัก 9 หอผู้ป่วย ของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

2. เมื่อได้รับหนังสืออนุมัติจากคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่แล้ว ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วยหนักทั้ง 9 หอผู้ป่วย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการทำวิจัย

3. ผู้วิจัยดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1 เข้าพบพยาบาลประจำการของหอผู้ป่วยเพื่อช่วยพิจารณาคัดเลือกผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะใกล้ตาย

3.2 เข้าพบสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด

3.3 ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง อธิบายวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

3.4 ภายหลังจากได้รับคืนแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการตรวจความสมบูรณ์ของคำตอบ หากพบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบและให้ตอบแบบสอบถามจนสมบูรณ์

4. นำแบบสอบถามที่ได้มาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับอาการของผู้ป่วยตั้งแต่ 10 คะแนน ขึ้นไปมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

5. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงสิทธิที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมการวิจัยก็ได้ และถ้าไม่ต้องการเข้าร่วมการวิจัยก็สามารถบอกยกเลิกได้ โดยไม่มีผลเสียใดๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม คำตอบทุกคำตอบจะถือเป็นความลับ โดยจะสรุปภาพรวมมาใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตายด้วยโรคเฉียบพลัน และกลุ่มสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตายด้วยโรคเรื้อรัง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยนำมาแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ ได้แก่ อายุ และลักษณะของผู้ป่วย

2. ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยทั้ง 2 กลุ่ม นำมาแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา บทบาทความสัมพันธ์กับผู้ป่วย ความเพียงพอของรายได้ และประสบการณ์การสูญเสียบุคคลใกล้ชิจจากการตาย

3. คะแนนความต้องการในภาวะสูญเสียและเศร้าโศกของสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตายด้วยโรคเฉียบพลันและโรคเรื้อรัง นำมาแจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการในภาวะสูญเสียและเศร้าโศกของสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยภาวะใกล้ตายด้วยโรคเฉียบพลันและโรคเรื้อรังรายด้าน โดยใช้การทดสอบแมนน์-วิทนี ยู (Mann-Whitney U test)